

Biskop Atle Sommerfeldt:

VISITASPREKEN GRESSVIK OG ONSØY SOKN

”Lytt og handle”

Gressvik kirke // 20. september 2020 // 16. søndag i treenighetstiden

Salme 40,2-6 // Rom 8,19-23 // Mark 7,31-37 (+Jes 35,4-7)

Det har vært en flott uke her i Onsøy i et praktfullt høstvær. Skjærgården har ligget der innbydende, elva har rent stille mot havet, kulturlandskapet der kornet er skåret og de gule halmstubbene danner et harmonisk fellesskap med skogholtenes grønnfarger. Skaperverkets skjønnhet har gitt visitasen en strålende ramme.

Da vi kom til Engelsviken på onsdag var sjøen blikk stille og sola skinte fra skyfri himmel. Men værvarslet hadde rett. Etter en time gikk sjøen hvit og kanoer med skoleungdom veltet og redningsaksjon var nødvendig. Sjøen ble brått en trussel som måtte overvinnes for å sikre liv og helse.

Alle her vet at naturen er vakker, men også lunefull og krevende. Frykten for havet har ligget hos alle fiskerfamiliene. Og bak steingjerder og åkerlapper som er vakre i dag, ligger det mye slit i generasjoner for mager betaling i kamp med naturens vekslinger.

De siste månedene har vi alle erfart menneskets og vår egen sårbarhet i møte med naturens destruktive krefter. Koronapandemien har forandret levesettet vårt og vanene våre. Den har skapt en underliggende frykt for hva som kommer til å skje både med helse og levekår. Mange er rammet av tapte arbeidsplasser og sosial isolering, de med lavest inntekt og minst nettverk hardest. Motsetninger i ungdomsmiljøene forsterkes og bruken av rusmidler øker i alle aldre.

Koronapandemien kommer på toppen av ungdommens sorg over en tapt fremtid som klimaendringer medfører, og sårbarheten vi lever med hele tiden i frykt for tap av egen helse og at nærstående rammes av sykdom, ulykker og død.

På stranda i Skjæløy plukket vi søppel fra teiner, pellets fra ulykken i Ytre Oslofjord, og vi ble fortalt at i havet utenfor er det nå så lite fisk at det er bare noen få rekestrålere som i dag får et levebrød av fisket.

Når vi i vår generasjon lytter til skaperverkets stemme hører vi naturens klage over klimaendringer, reduksjon i biologisk mangfold og forurensing i et omfang ingen mennesker har sett siden istiden. Og da fantes ikke Onsøy.

Når vi lytter til menneskers fortvilelse og naturens klage, gjenkjenner vi det Paulus skriver i brevet til romerne og som vi leste fra. Vi kan høre alt det skaptens samstemte sukk og stønn under sin egen forgjengelighet og sårbarhet. Fra urkirken kjenner vi det gamle arameiske ropet *Marana ta* – Vår Herre, kom! - som uttrykker dette: Befri oss fra vårt slaveri under døden og ødeleggelsenes jerngrep!

Når naturen slår til mot mennesker er det lange tradisjoner i ulike religioner, også i vår egen, å tolke det som skjer på to måter. I verste fall tolkes opplevelsene som Guds

straff av enkeltmennesker og grupper av mennesker. Eller i beste fall som Guds undervisning av uforstandige og hovmodige mennesker. I begge tolkninger gjøres Gud ansvarlig for naturen og menneskenes kapasitet til ødeleggelse.

Også på Jesu tid var dette utbredte forklaringer uavhengig av hvilken religion en tilhørte. I dagens fortelling fra Markusevangeliet møter vi en mann utenfor jødisk tro og fellesskap med nedsatt funksjonsevne. Han var døv og hadde svekket taleevne. Folk mente han var rammet av gudenes uvilje og isolerte ham fra andre mennesker, overlatt til tigging av smuler fra de velståendes bord.

Men den jødiske tradisjonen inneholder andre fortellinger som tolker Guds møte med lidelse helt annerledes. Det er fortellingen om en Gud som ser og lytter til menneskers rop og stønn.

Den første som gir Gud en karakteristikk er Hagar, Abraham og Saras slave og mor til Ismael. Abraham og Sara fordrev henne og barnet ut i ørkenen der de var i ferd med å dø av tørst. Da kom Gud og åpnet en vannkilde for dem. «Du er en Gud som ser», sier Hagar og bygger et alter til Guds ære.

Israelfolkets sentrale frelsesfortelling er frigjøringen fra slaveriet i Egypt. Den starter med at Gud hører folkets stønn og rop. «Jeg har hørt mitt folks rop», sier Gud til Moses.

I dagens lesning fra Salmenes bok hørte vi hvordan Gud har gitt salmisten fast grunn og reddet ham fra fordervelsens grav. Mange gjenkjenner salmen fra Bjørn Eidsvågs gjendiktning. Eidsvåg gjør salmen levende for nye generasjoner i et troverdig eksistensielt rop og takknemlig lovsang.

Vi har en Gud som ikke vil mennesker og skaperverk det onde. Vi har en Gud som lytter og hører og ser og vil vår frigjøring fra ødeleggelse, nød, og død. Vi har en Gud som ledsager oss når natur og mennesker rammer oss og gjør oss vondt.

Det er denne frigjøringstradisjonen Jesus levendegjør i sin forkynnelse i ord og handling. Jesu helbredelser gjorde ham til en etterspurt medisinmann i sin samtid, og ryktene om hans helbredende kompetanse nådde til og med til den andre siden av Jordanelven der de som trodde annerledes enn jødene bodde. Det er der vi møter ham i dagens fortelling. Jesus har vandret utenfor det jødiske kjerneområdet. Der helbreder han en ikke-troende døv og stum mann. Handlingen gir gjenklang både hos folkene der, og hos Jesu eget folk. Men Jesus ville ikke at dette skulle bli kjent. Det gjorde at folk så at alt Jesus gjorde var godt. Handlingene hans ble gjort for menneskenes skyld, ikke for hans egen berømmelse og velstand.

For dem som kjente den hebraiske bibelen var hans handlinger mer enn en helbredelse, det var et tegn på at han levendegjorde de messianske profetiene profeten Jesaja hadde gjort noen århundrer tidligere. Jesaja forteller at en dag vil Gud åpne blindes øyne og døves ører skal lukkes opp, den stummes tunge skal juble, vannet skal bryte frem i ørkenen og rovdyrene er ikke lenger en trussel (Jes.35,1-10).

Markus forteller i detalj hvordan Jesus i sin helbredelse brukte kjente metoder fra datidens medisin i dette kulturområdet. Jesus viste at Gud kan bruke tilgjengelig kunnskap uavhengig av religion og kultur for å gjøre det gode. Slik viser Markus oss at Jesu helbredelser handler om langt mer enn medisinske mirakler.

Helbredelsene er åpenbaringer som viser at Gud hører menneskers rop og stønn om frigjøring, og ikke vil menneskene det onde.

Helbredelsene gjør at de ekskluderte blir inkludert i lokalsamfunnet og frigjort fra sin egen frykt for å være uglesett, ikke bare av mennesker, men av Gud.

Mange av Jesu egen flokk oppfattet Guds løfter om fremtidens frigjøring som et løfte til dem og ikke til andre folk. De overså at Gud er alle menneskers Gud og vil alle menneskers frigjøring. Når Jesus i dagens fortelling lar Guds godhet utfolde seg på den andre siden av Jordan, viser han at Gud vil alle menneskers gode liv, også de som er utenfor leiren og er utenfor fellesskapet av de rett troende.

Jesus er den selvsagte hovedpersonen i fortellingen. Det hadde ikke blitt noen helbredelse uten ham. Men det hadde ikke blitt noen helbredelse uten dem som førte den døve og stumme til Jesus. De som gjorde det er navnløse, og er derfor neppe verken disipler, religiøse ledere eller maktpersoner. Det er mer sannsynlig at de var noen alminnelige naboer som trosset lokalsamfunnets fordommer og frykt og brakte den utstøtte til Jesus. De hadde sett mannens utenforskap og hørt hans sukk og stønn etter frigjøring og helbredelse. De ga Guds godhet og kjærlighet rom og mulighet til å utfolde seg.

Jesus beveget seg utenfor leiren, til mennesker som hans egne holdt for urene. Der fant han mennesker som lyttet til sårbare, utstøtte og lidende mennesker og som handlet for å skape en forandring i den døves liv. Også utenfor leiren gir mennesker Gud rom til å utføre godhetens handlinger for mennesker og skaperverk.

I møte med vår tids rop og lidelse, frigjør Jesus oss til å tørre å stole på at Gud holder på og gir mennesker også utenfor vår norske og kirkelige leir, visdom og kraft til å bekjempe destruksjon og dødskrefter. Også til oss høres et arameiske utrop som vi hørte lest i dag – *Effata* – lukk deg opp! Se og hør hvor Gud holder på i vår hverdag og i vårt lokalsamfunn og møter hele skapelsens sukk.

Gud taler ikke til oss i torden og tegn på himmelen. Gud utruker mennesker som roper om andres lidelse og utfordrer til godhetens handlinger. En butikkansatt som sørger for det daglige brødet når alt er stengt ned, en sykepleier som gir lindring til mennesker i dødens venteværelse, rusmisbrukere og kriminelle som rydder strendene for plast og avfall, en diskriminert nordmann utestengt på grunn av hudfarge, religion eller seksuell legning, en ung kvinne som tør å varsle om overgrep. De har hørt, mange har talt, alle har handlet. Sammen utgjør de et kor av stemmer som gjennom handling omgjør sukkene til en tone og et kor som gir oss en anelse av den himmelske lovsang.

Tør vi å slutte oss til dette mangfoldige koret vil vi se glimt i våre liv av himmel på jord og kan delta i tillitt til at alt Gud gjør, er godt. Da kan vi synge med Lina Sandell: «Jag kan icke räkna dem alla, de prov på Guds godhet jag rönt».

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var og er og blir en sann Gud fra evighet til evighet.